

BANCA
NAȚIONALĂ
A ROMÂNIEI

Sondaj privind creditarea
companiilor nefinanciare
și a populației

Noiembrie 2016

Sondaj* privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației

Trimestrul III 2016
Noiembrie 2016

* A se vedea Anexa și notele metodologice pentru aspecte legate de caracteristicile și terminologia folosite în sondaj (<http://www.bnro.ro/Anexe-6352.aspx>).

NOTĂ

Toate drepturile rezervate.
Reproducerea informațiilor este permisă numai în scopuri educative
și necomerciale și numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a României
Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, București
tel.: 021/312 43 75; fax: 021/314 97 52

ISSN 2458-0538

Cuprins

Sinteză	5
1. Creditarea companiilor nefinanciare	7
1.1. Standardele de creditare	7
1.2. Termenii creditării	8
1.3. Cererea de credite	9
1.4. Evoluții ale riscului de credit asociat creditării companiilor nefinanciare	9
2. Creditarea populației	11
2.1. Standardele de creditare	11
2.2. Aspecte specifice creditării ipotecare (achiziția de locuințe și terenuri)	11
2.3. Aspecte specifice creditului de consum	15
Anexă	17

Sinteză

În T3/2016, băncile au relaxat standardele de creditare pentru creditele ipotecare, menținându-le relativ constante pentru creditele de consum aferente populației. În ceea ce privește împrumuturile acordate companiilor nefinanciare, condițiile de creditare au fost menținute la un nivel neschimbat față de trimestrul anterior. În următoarele trei luni, instituțiile de credit anticipează o relaxare marginală a standardelor de creditare pentru împrumuturile ipotecare destinate populației și menținerea constantă a acestora în cazul creditelor de consum. De asemenea, băncile prognozează pentru T4/2016 păstrarea constantă a standardelor de creditare la nivelul companiilor nefinanciare.

Tabel 1. Sinteza opiniilor băncilor referitoare la evoluția ofertei și a cererii de credite

Segment creditare		Ofertă		Cerere	
		T3/2016	T4/2016 (așteptări)	T3/2016	T4/2016 (așteptări)
Populație	Credite pentru achiziția de locuințe și terenuri	↑	↑	↓	↑
	Credite pentru consum	→	→	↓	↑
Companii, total		→	→	↑	↑

Notă: Pentru oferta de creditare, săgeata în sus/jos/orizontal indică o relaxare/inăsprire/menținere constantă a standardelor de creditare. Pentru cererea de credite, săgeata în sus/jos/orizontal indică avansul/contractia/menținerea constantă a cererii, conform opiniei băncilor (referitoare la ultimele trei luni, respectiv așteptările privind următoarele trei luni). Culoarea albastră indică modificări de amploare marginală, iar culoarea roșie de amplitudine moderată sau mare.

Cererea de credite s-a redus semnificativ în cazul împrumuturilor acordate populației în T3/2016, în timp ce în cazul companiilor nefinanciare aceasta a cunoscut un avans moderat. Pentru trimestrul următor, instituțiile de credit preconizează creșteri ale cererii, atât în cazul creditelor destinate populației, cât și pe segmentul de creditare a companiilor nefinanciare.

A. SECTORUL COMPANIILOR NEFINANCIARE

- **Standardele de creditare** s-au menținut constante la nivel agregat în T3/2016, însă în cazul creditelor pe termen scurt acordate companiilor mici și mijlocii s-a consemnat o relaxare marginală. Pentru T4/2016, băncile estimează că standardele de creditare vor rămâne neschimbate.
- **Termenii creditării** au indicat o relaxare moderată în ceea ce privește scadența maximă acceptată la acordarea împrumutului.
- **Cererea de credite** a înregistrat o creștere moderată în T3/2016. Pentru trimestrul următor băncile anticipează că cererea va avansa moderat, pentru toate tipurile de

împrumuturi. Rata creditelor solicitate de către companiile nefinanciare și respinse de către instituțiile de credit a fost relativ constantă în raport cu intervalul precedent.

- **Riscurile asociate companiilor**, în opinia băncilor, au crescut moderat pentru sectoarele turism, agricultură și tranzacții imobiliare și au fost percepute ca fiind semnificativ mai ridicate pentru sectorul energie. În funcție de dimensiunea întreprinderilor, riscul de credit nu a înregistrat modificări.

B. SECTORUL POPULAȚIEI

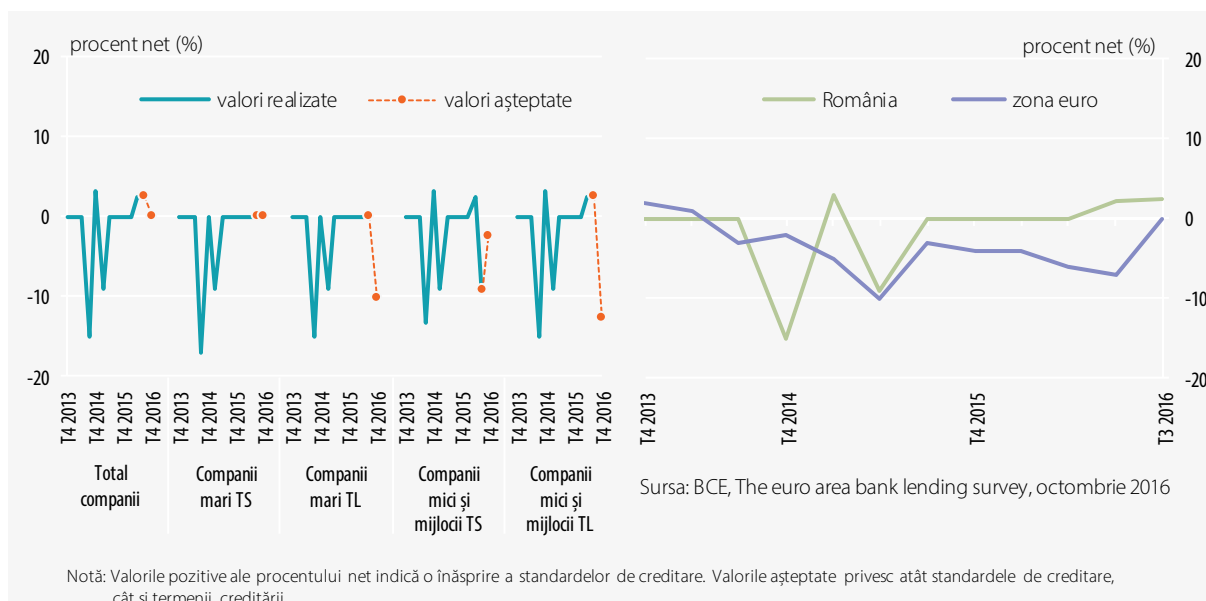
- **Standardele de creditare**, în T3/2016, au fost relaxate semnificativ în cazul creditelor ipotecare și au rămas relativ neschimbate în cazul creditelor de consum. Băncile anticipează că în următorul trimestru va continua tendința de relaxare a standardelor aferente împrumuturilor pentru achiziția de locuințe și terenuri, însă cu o amplitudine mai mică, în timp ce pentru creditele de consum nu previzionează modificări ale condițiilor de creditare.
- **Termenii creditării** aferenți creditului ipotecar au cunoscut o relaxare importantă în T3/2016, în ceea ce privește ponderea maximă a creditului în valoarea garanției ipotecare (LTV) și costurile creditării altele decât dobânzile. La nivelul termenilor creditării de consum, s-a observat o relaxare a costurilor împrumuturilor altele decât dobânzile.
- **Cererea de credite** s-a redus atât pentru creditele ipotecare, cât și pentru creditele de consum în T3/2016. Instituțiile de credit estimează că, în trimestrul următor, cererea se va majora pe ambele segmente de creditare, dar mai intens în cazul creditelor ipotecare. Rata creditelor solicitate de persoane fizice și respinse de către bănci a fost în creștere moderată în cazul creditelor ipotecare și s-a păstrat relativ constantă în cazul creditelor de consum.

1. Creditarea companiilor nefinanciare

1.1. STANDARDELE DE CREDITARE

Standardele de creditare pentru companiile nefinanciare au fost păstrate în mare parte nemodificate în T3/2016, cu excepția creditelor pe termen scurt acordate companiilor mici și mijlocii, în cazul cărora s-a înregistrat o relaxare marginală.

Grafic 1.1. Modificări ale standardelor de creditare

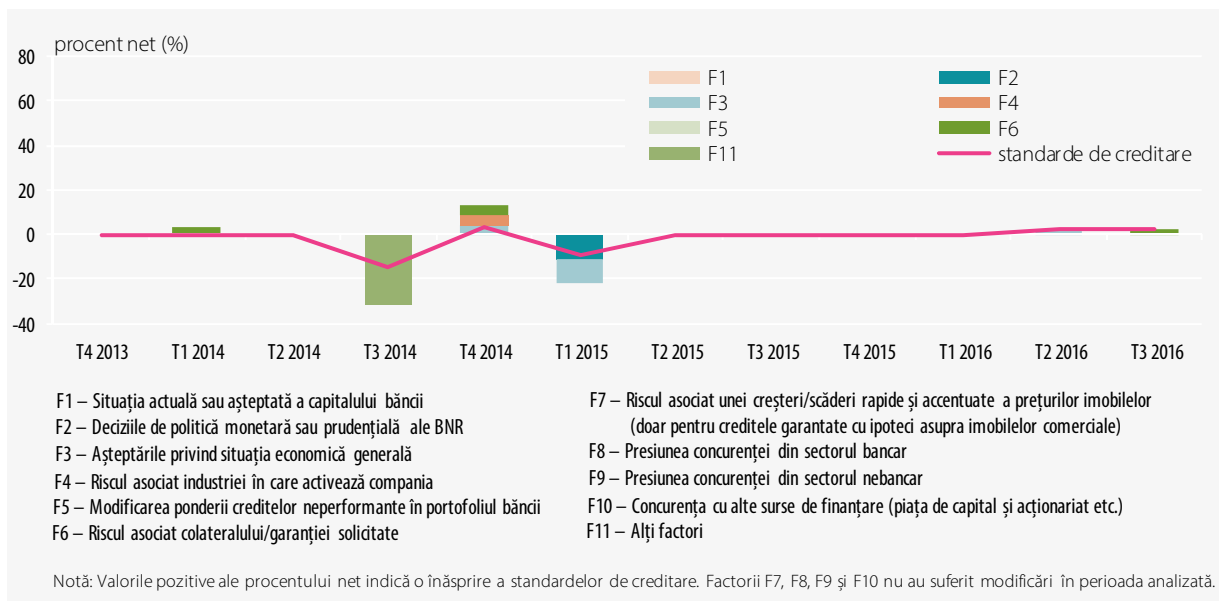


Pentru următoarele trei luni (T4/2016), băncile respondente estimează că standardele de creditare în cazul creditelor pe termen scurt vor fi menținute relativ constante, iar cele pentru creditele pe termen lung vor fi relaxate moderat, atât pentru companiile mari, cât și pentru cele mici și mijlocii (Grafic 1.1).

Niciunul dintre factorii care contribuie la modificarea standardelor de creditare nu a suferit modificări semnificative în T3/2016 (Grafic 1.2).

În zona euro, standardele de creditare pentru împrumuturile acordate companiilor nefinanciare au rămas nemodificate în T3/2016, marcând finalul unei perioade de nouă trimestre consecutive de relaxare. În structură, standardele de creditare au fost relaxate marginal pentru companiile mari, menținându-se constante în cazul companiilor mici și mijlocii. Similar trimestrului precedent, concurența dintre băncile din zona euro și percepția de risc a acestora față de sectorul companiilor nefinanciare au fost factorii care au contribuit la relaxarea standardelor, costul de finanțare al instituțiilor de credit și constrângerile bilanțiere ale acestora având o influență neutră. Pentru trimestrul următor (T4/2016), băncile din zona euro preconizează o înăsprire marginală a standardelor de creditare.

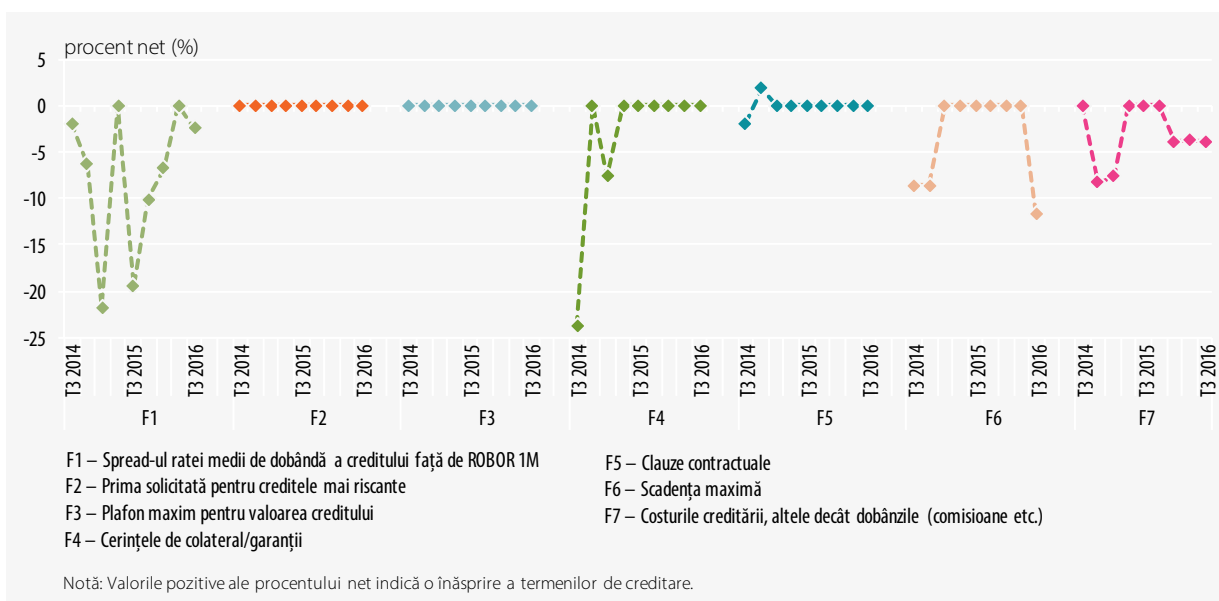
Grafic 1.2. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare



1.2. TERMENII CREDITĂRII

Termenii contractelor de creditare aferente companiilor nefinanciare nu au suferit modificări substanțiale în T3/2016, cu excepția unei relaxări moderate în ceea ce privește scadența maximă pentru care pot fi acordate împrumuturile (Grafic 1.3).

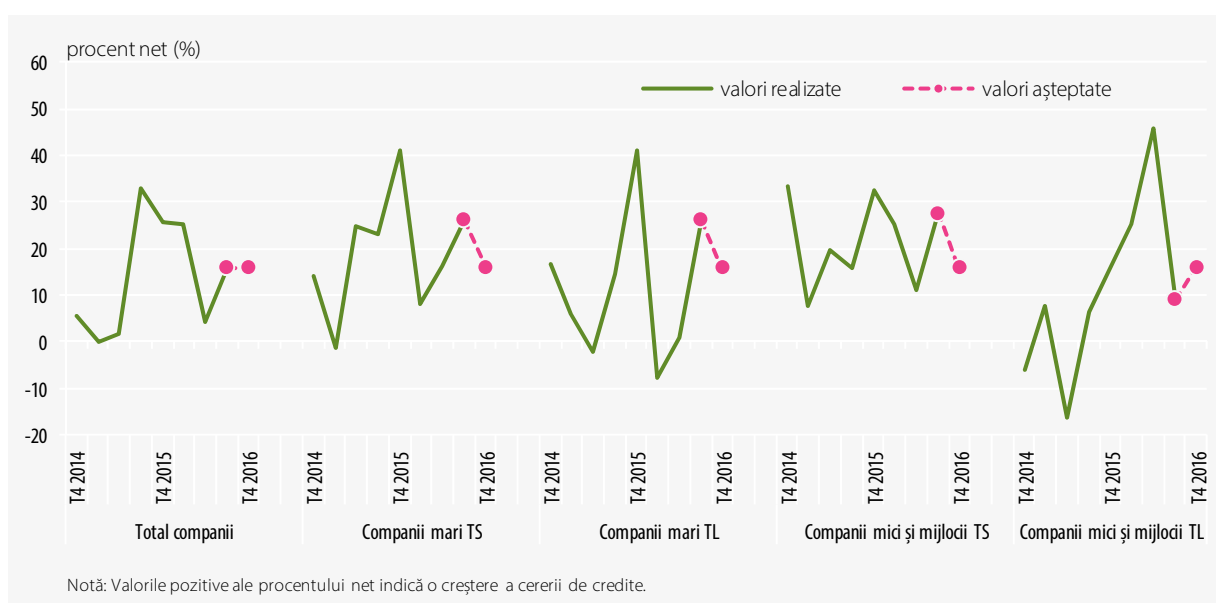
Grafic 1.3. Modificarea termenilor contractelor de creditare



1.3. CEREREA DE CREDITE

Potrivit opiniilor băncilor, cererea de credite din partea companiilor nefinanciare a cunoscut o creștere moderată la nivel agregat în T3/2016 (Grafic 1.4). Aceasta s-a majorat notabil în cazul corporațiilor, atât pentru creditele pe termen lung, cât și pentru cele pe termen scurt. Companiile mici și mijlocii și-au majorat semnificativ cererea de credite pe termen scurt și doar marginal pe cea de împrumuturi pe termen lung. Pentru trimestrul următor (T4/2016), băncile anticipează un avans moderat al cererii de credite din partea companiilor nefinanciare, indiferent de mărimea acestora sau de scadența împrumuturilor.

Grafic 1.4. Dinamica cererii de credite



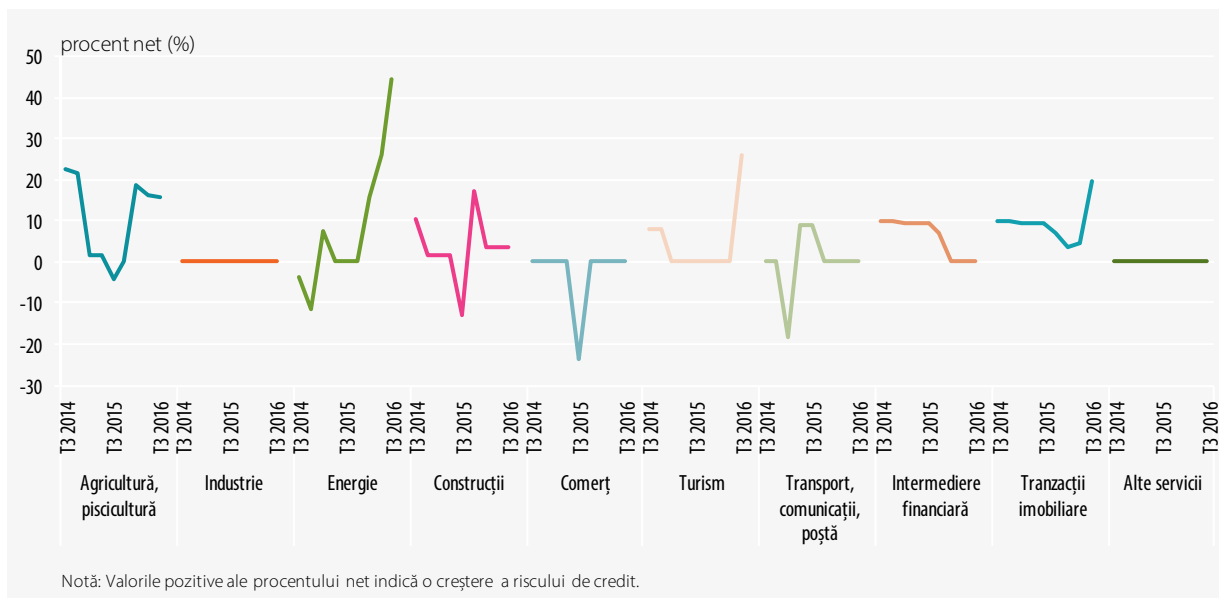
Ponderea împrumuturilor solicitate de către companiile nefinanciare și respinse de către bănci s-a menținut relativ constantă în T3/2016, comparativ cu trimestrul precedent, atât la nivel agregat, cât și în structură.

1.4. EVOLUȚII ALE RISCULUI DE CREDIT ASOCIAT CREDITĂRII COMPANIILOR NEFINANCIARE

Răspunsurile instituțiilor de credit indică pentru T3/2016 o majorare a riscurilor asociate unor sectoare de activitate în care activează companiile nefinanciare. Astfel, firmele care activează în sectorul energiei sunt percepute ca având un risc de credit în creștere și de intensitate ridicată, în timp ce sectoarelor turism, agricultură și tranzacții imobiliare le este asociat un risc de credit în creștere moderată (Grafic 1.5).

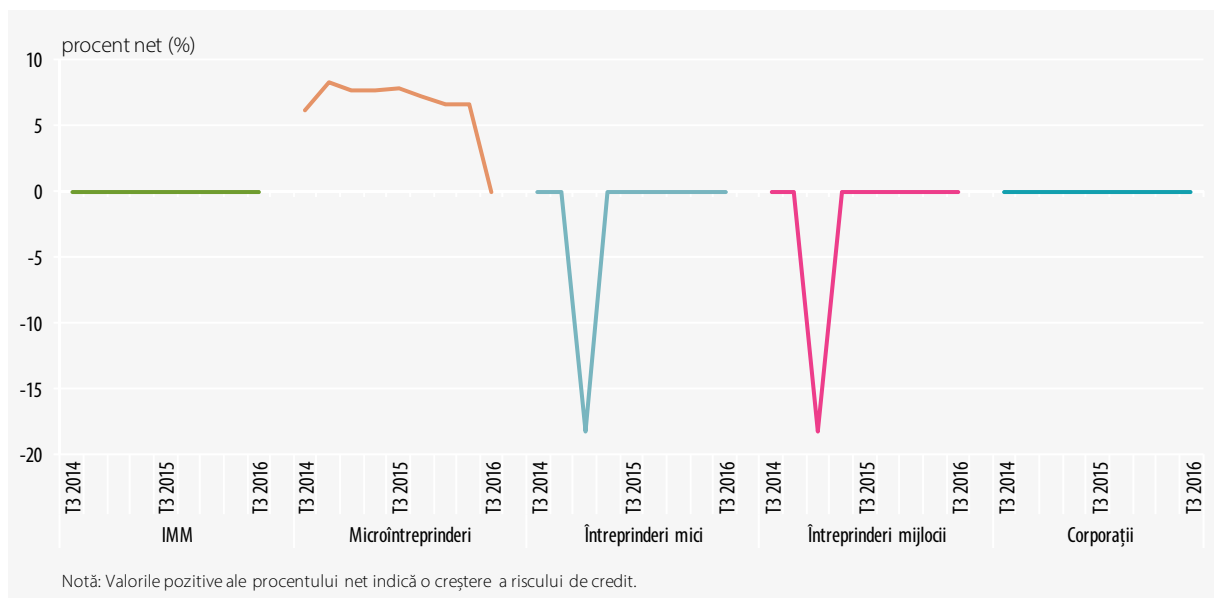
Din punct de vedere al dimensiunii companiilor nefinanciare, instituțiile de credit au apreciat că în T3/2016 riscul de credit s-a menținut constant atât pentru toate categoriile de IMM (microîntreprinderi, întreprinderi mici, întreprinderi mijlocii), cât și pentru corporații (Grafic 1.6).

Grafic 1.5. Evoluția riscului de credit pe ramuri de activitate



Pierderea în caz de nerambursare (LGD¹) estimată de bănci pentru împrumuturile care au intrat în stare de nerambursare² în T3/2016 nu s-a modificat semnificativ în raport cu trimestrul anterior, menținându-se la o valoare de circa 40 la sută.

Grafic 1.6. Evoluția riscului de credit pe tipuri de companii



¹ Informația despre LGD pentru creditele acordate atât companiilor, cât și populației, trebuie interpretată cu prudență, având în vedere seria scurtă de date disponibile de către bănci pentru a cuantifica acest indicator.

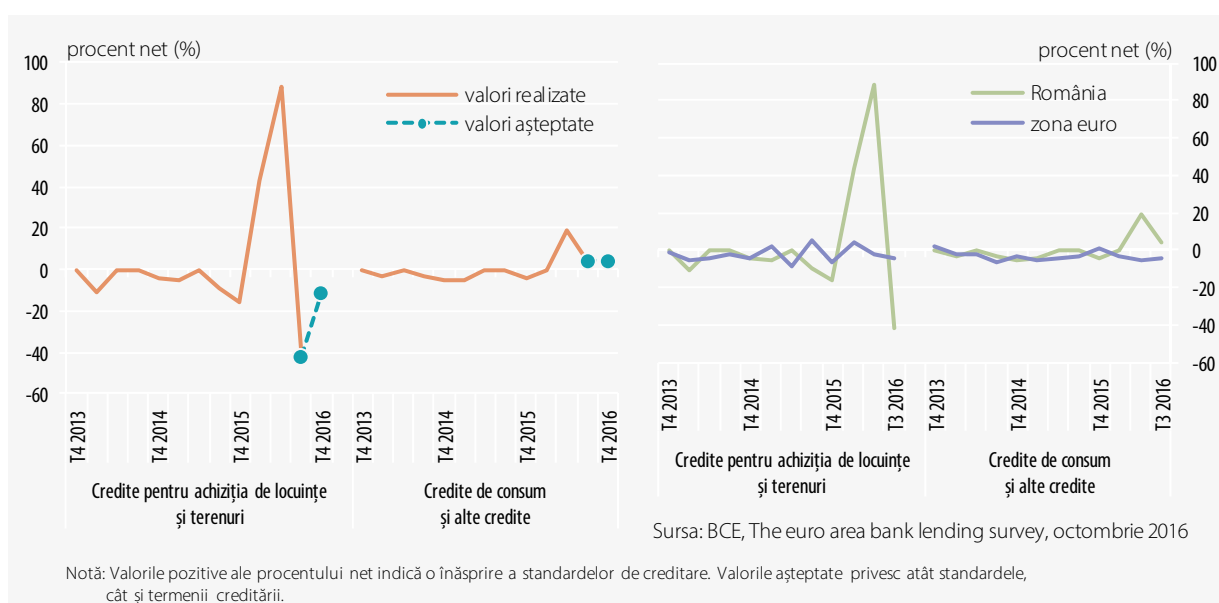
² Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 5/2013.

2. Creditarea populației

2.1. STANDARDELE DE CREDITARE

Standardele de creditare pentru împrumuturile ipotecare au cunoscut o relaxare importantă după două trimestre de înăspriri semnificative în contextul adoptării Legii nr. 77/2016 privind darea în plată a unor bunuri imobile în vederea stingerii obligațiilor asumate prin credite. Băncile previzionează că tendința de relaxare pentru acest tip de împrumuturi va continua și în următorul trimestru, dar cu o intensitate marginală (Grafic 2.1).

Grafic 2.1. Modificarea standardelor de creditare a populației



Standardele de creditare pentru creditele de consum s-au menținut constante în T3/2016, iar pentru T4/2016 se estimează o evoluție similară.

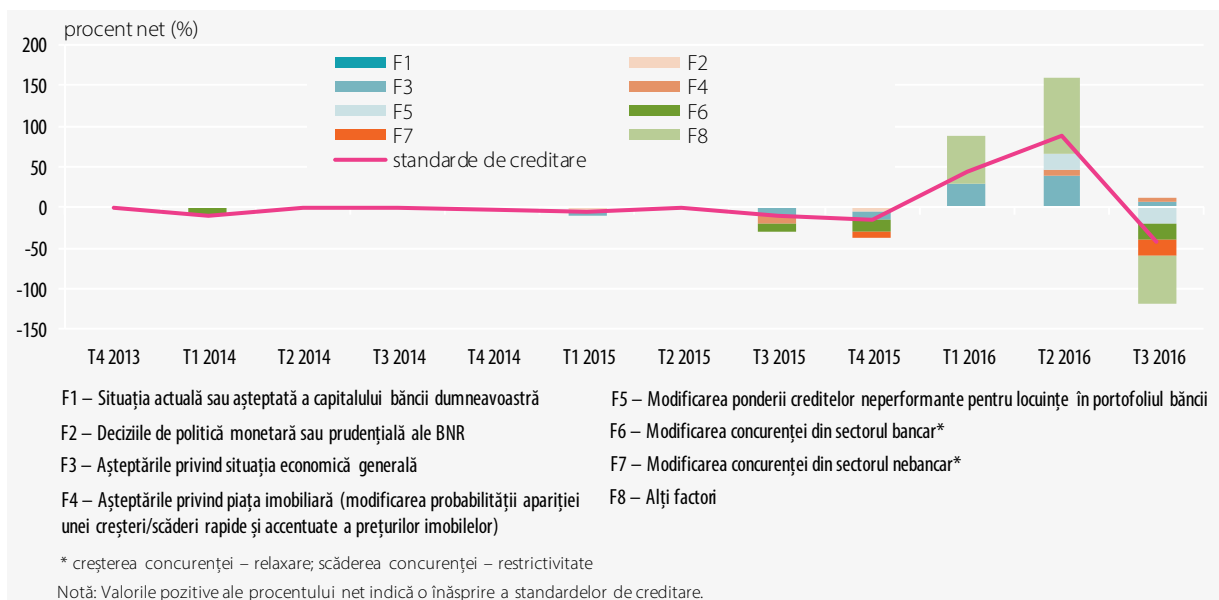
Instituțiile de credit din zona euro au continuat să relaxeze și în T3/2016 standardele de creditare aferente împrumuturilor ipotecare și celor de consum. Pentru următoarele trei luni, se previzionează continuarea relaxării standardelor de creditare pentru creditele ipotecare și menținerea constantă a standardelor pentru creditele de consum.

2.2. ASPECTE SPECIFICE CREDITĂRII IPOTECARE (ACHIZIȚIA DE LOCUINȚE ȘI TERENURI)

În T3/2016, factorii cu cea mai importantă contribuție la relaxarea standardelor de creditare pentru împrumuturile ipotecare au fost: reducerea presiunilor legate de modificările legislative (efectele adoptării Legii nr. 77/2016 privind darea în plată a unor bunuri imobile în vederea stingerii obligațiilor asumate prin credite, incluse în

categoria alți factori în Grafic 2.2), modificarea concurenței din sectorul bancar și nebancaar, precum și modificarea ponderii creditelor neperformante pentru locuințe în portofoliul băncii.

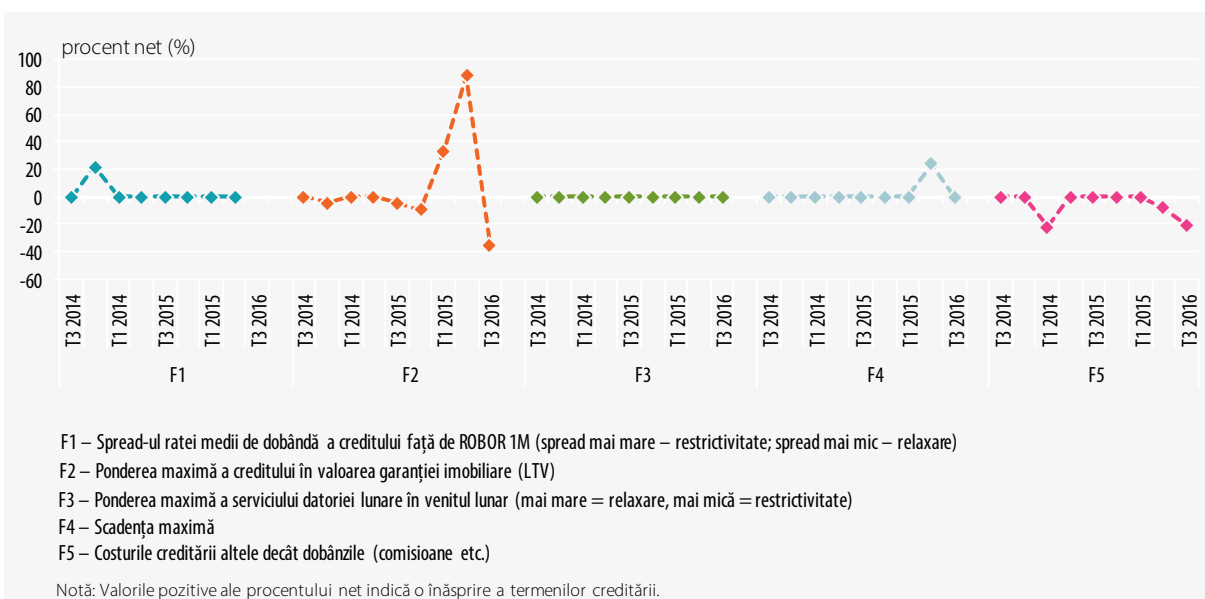
Grafic 2.2. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare



(i) Termenii creditării

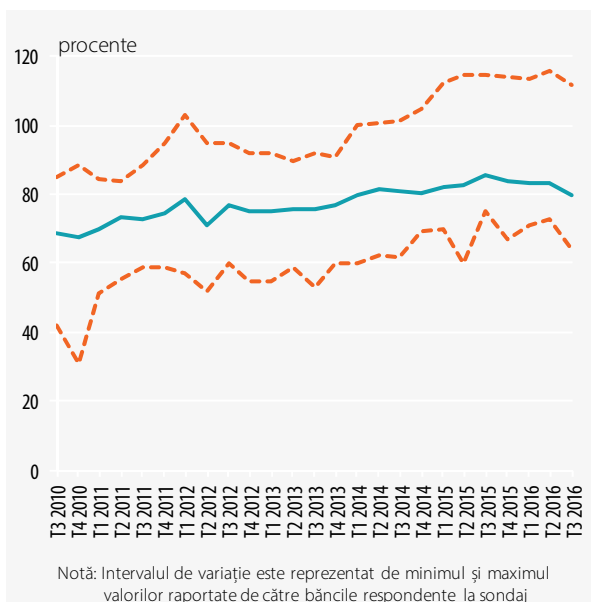
Termenii creditării aferenți împrumuturilor pentru achiziția de locuințe și terenuri pe care băncile i-au relaxat în T3/2016 au fost cerința privind ponderea maximă a creditului în valoarea garanției ipotecare (LTV) și costurile creditării altele decât dobânzile (Grafic 2.3). Ceilalți termeni ai creditării ipotecare nu au înregistrat modificări în T3/2016.

Grafic 2.3. Termenii creditării ipotecare

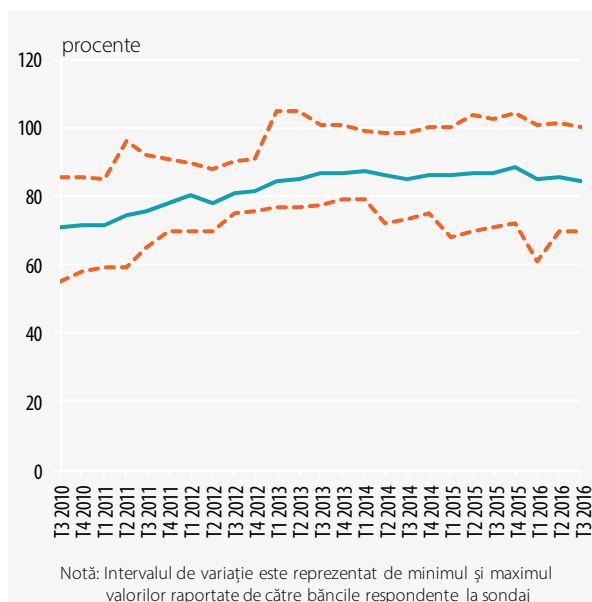


Valoarea medie a LTV (*loan-to-value*) pentru creditele ipotecare nou-acordate în ultimele 3 luni a fost de 80 la sută (Grafic 2.4), în uşoară scădere faţă de trimestrul anterior, iar valoarea medie a LTV pentru stocul total de credite ipotecare s-a menţinut în jurul valorii de 85 la sută (Grafic 2.5).

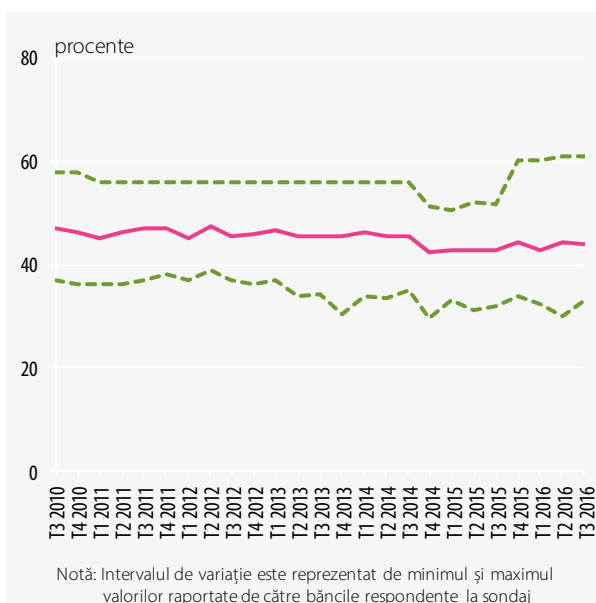
Grafic 2.4. LTV – medie bănci şi interval de variaţie pentru creditele ipotecare nou-acordate în trimestrul analizat



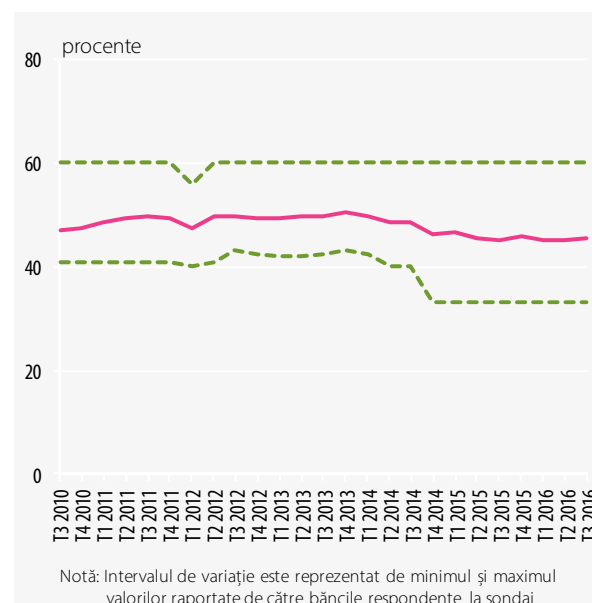
Grafic 2.5. LTV – medie bănci şi interval de variaţie pentru total credite ipotecare acordate



Grafic 2.6. Grad de îndatorare – medie bănci şi interval de variaţie pentru creditele ipotecare nou-acordate în trimestrul analizat

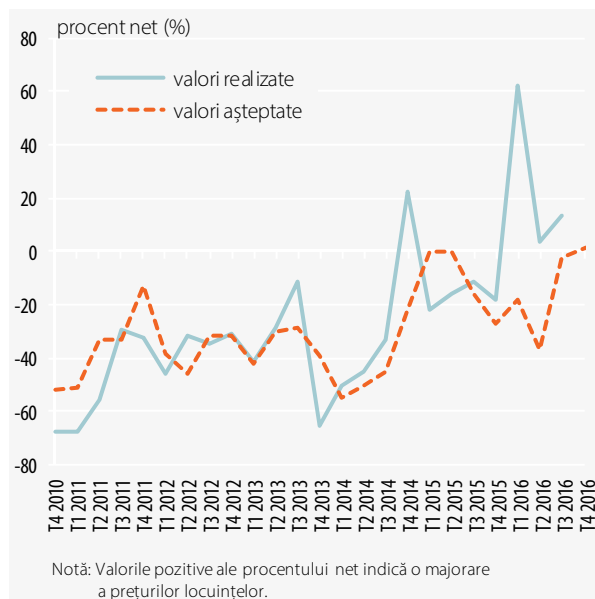


Grafic 2.7. Grad de îndatorare – medie bănci şi interval de variaţie pentru total credite ipotecare acordate



Gradul mediu de îndatorare pentru creditele ipotecare nou-acordate a fost de 44 la sută (Grafic 2.6), iar la nivelul portofoliului total de credite ipotecare acesta s-a situat la 45 la sută (Grafic 2.7). Valorile aferente gradului mediu de îndatorare au rămas la aceleași niveluri ca în trimestrul precedent (T2/2016).

Grafic 2.8. Evoluția prețurilor locuințelor conform aprecierii băncilor



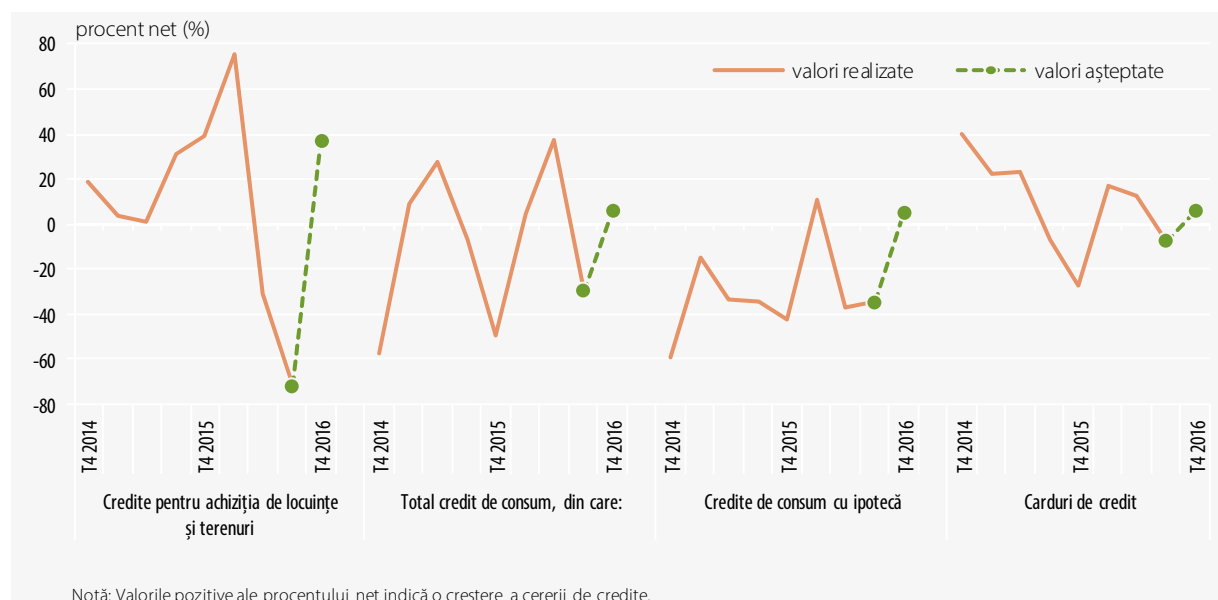
(ii) Evoluția cererii de credite ipotecare și a prețurilor la locuințe

În opinia băncilor autohtone, prețurile imobilelor rezidențiale s-au majorat moderat în T3/2016. În următorul trimestru se așteaptă ca acestea să rămână relativ neschimbate (Grafic 2.8).

Cererea pentru împrumuturile aferente achiziției de locuințe și terenuri s-a redus semnificativ în T3/2016 (Grafic 2.9), însă pentru următoarele trei luni băncile au prognozat o creștere importantă a cererii de credite ipotecare.

De asemenea, în T3/2016 s-a consemnat o majorare importantă a numărului de cereri de credite ipotecare respinse.

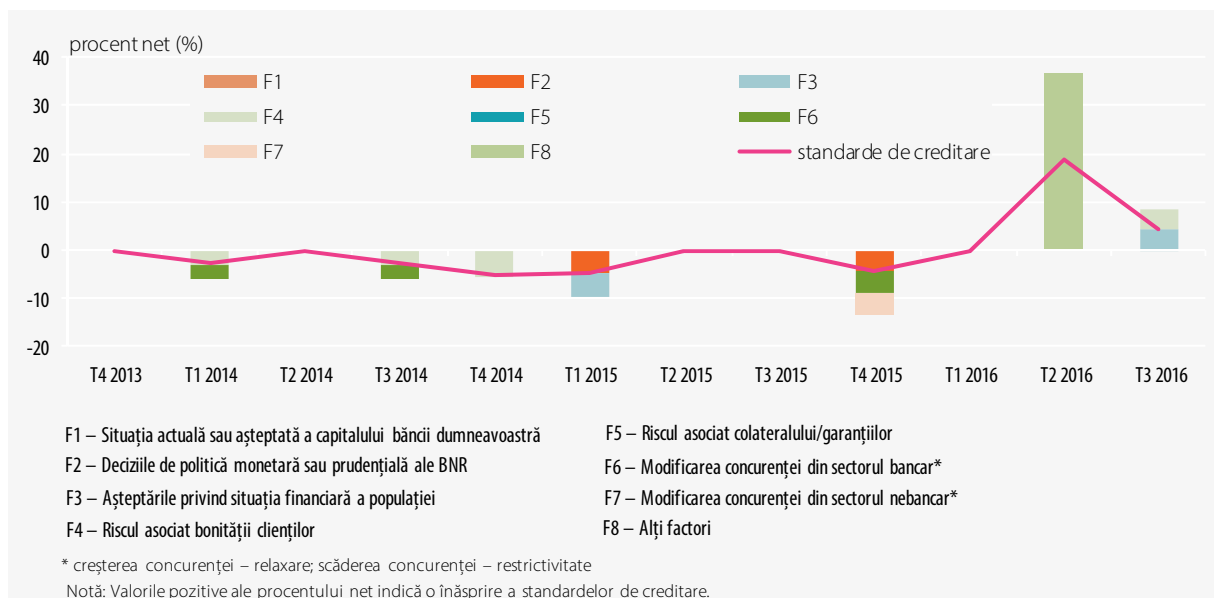
Grafic 2.9. Modificarea cererii de credite



2.3. ASPECTE SPECIFICE CREDITULUI DE CONSUM

În T3/2016, factorii care influențează standardele de creditare nu au cunoscut modificări în cazul creditelor de consum (Grafic 2.10).

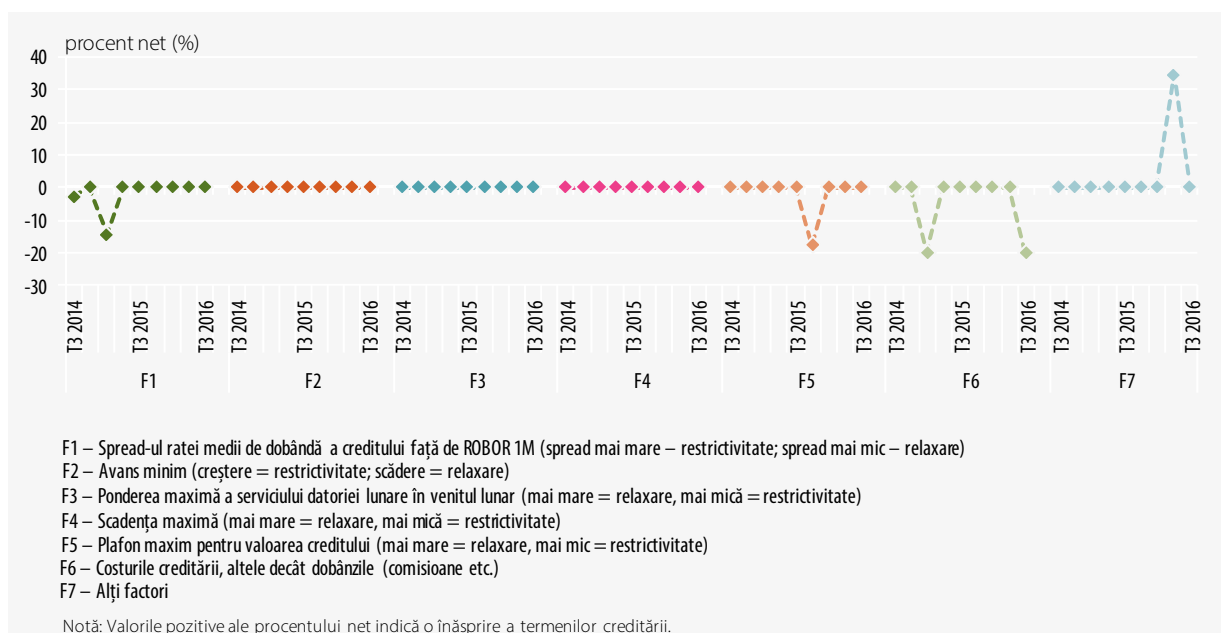
Grafic 2.10. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare



(i) Termenii creditării

Instituțiile de credit au menținut neschimbați majoritatea termenilor creditării pentru împrumuturile de consum în T3/2016, principala modificare înregistrându-se în cazul costurilor creditării altele decât dobânzile, care au cunoscut o relaxare moderată (Grafic 2.11).

Grafic 2.11. Termenii creditului de consum



(ii) Evoluția cererii de credit de consum

Cererea pentru creditele de consum a scăzut semnificativ în T3/2016, pe fondul reducerii importante a cererii de împrumuturi de consum cu ipotecă, dar și al diminuării moderate a cererii pentru creditul de consum fără ipotecă (Grafic 2.9). Numărul cererilor de credite respinse în T3/2016 s-a menținut constant comparativ cu trimestrul anterior.

În T4/2016, instituțiile de credit estimează o creștere marginală a cererii de împrumuturi de consum din partea populației.

(iii) Pierderea în caz de nerambursare (LGD³)

În T3/2016, pierderea medie în caz de nerambursare (LGD) pentru creditele ipotecare și pentru împrumuturile de consum garantate cu ipotecă a înregistrat o valoare de circa 35 la sută și respectiv 40 la sută, în timp ce pentru creditele de consum negarantate cu ipotecă și pentru cardurile de credit, LGD a consemnat valori de circa 60 la sută. La nivel agregat, LGD pentru creditele populației intrate în stare de nerambursare⁴ a fost de aproximativ 45 la sută.

³ Informația despre LGD trebuie interpretată cu prudență, având în vedere seria scurtă de date disponibile de către bănci pentru a cuantifica acest indicator.

⁴ Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 5/2013.

ANEXĂ

Sondajul este efectuat trimestrial de BNR în lunile ianuarie, aprilie, iulie și octombrie. Are la bază un chestionar (publicat în cadrul analizei din mai 2008) care este transmis primelor 10 bănci alese după cota de piață aferentă creditării companiilor și populației. Aceste instituții dețin aproximativ 80 la sută din creditarea acestor sectoare.

Chestionarul este structurat în două secțiuni, urmărind distinct caracteristicile creditului către (A) companii nefinanciare și (B) populație. Întrebările vizează opiniile băncilor privind evoluția:

- standardelor de creditare (normele interne de creditare sau criteriile ce ghidează politica de creditare a instituțiilor de credit);
- termenilor și condițiilor de creditare (obligațiile specifice agreate de creditor și debitor în contractul de credit încheiat, ex. rata dobânzii, colateralul, scadența etc.);
- riscurilor asociate creditării;
- cererii de creditare;
- altor detalii specifice creditării (așteptări privind prețul mediu pe metru pătrat al unei locuințe, ponderea serviciului datoriei în venitul populației, ponderea creditului în valoarea garanției ipotecare etc.).

Răspunsurile la întrebări sunt analizate din perspectiva procentului net.

În cazul întrebărilor care se referă la standardele de creditare, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat înăsprirea standardelor și procentul băncilor care au raportat relaxarea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci au înăsprit standardele de creditare, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci au relaxat standardele de creditare.

În cazul întrebărilor care se referă la cererea de credite, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat creșterea cererii de credite și procentul băncilor care au raportat scăderea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci a raportat creșterea cererii de credite, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci a raportat scăderea cererii de credite. Procentul net este calculat ținându-se cont de cota de piață a băncilor respondente. În mod similar sunt tratate răspunsurile și la celelalte întrebări, cu specificația că în notele graficelor sunt explicate valorile pozitive ale procentului net.

Opiniile acoperă evoluțiile din ultimele trei luni, iar așteptările se referă la următoarele trei luni.

